כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות

בסודשיח

בס"ד ■ יום רביעי ■ פרשת שמיני ■ כ"ג ניסן ה'תשע"ז ■ 19.04.2017 ■ גליון מס' 423

תפוצה לכל קהילות ישראל

עוד בעיתון

ניתן לעבור לכתבה הרצויה ע"י לחיצה על שמה.

אין קטיגור נעשה סניגור
בפרשתנו פרשת שמיני (ויקרא ט', ב') כתוב: ויאמר אל אהרן קח לך עגל בן בקר לחטאת. פירש רש"י: "קח לך עגל...
המשך בעמי 2

שויית קיץ
במהלך שבתות הקיץ נהוג אצלנו בקהילה לקבל את השבת מוקדם על ידי תפילת קבלת שבת וערבית מוקדמת לאחר פלג המנחה...
המשך בעמי 2

סיפור לשבת
מיהו החתן האלמוני?
ישי שלף מתיבת הדואר הזמנה לחתונה. על מעטפת ההזמנה נרשם שמו, אך שם החתן ושם הכלה ושמות המחותנים היו זרים...
המשך בעמי 4

שביבים
■ אכילה בעלייה
■ שמות חיות ובהמות לבני אדם
■ מלכות אדום נמשלה לחזיר
■ בנוי כבר על הר הבית
המשך בעמי 5

ספירת העומר

/ הרב יעקב הלוי פילבר

אף על פי שריבון העולמים יכול היה לברוא את עולמו במאמר אחד, העדיף לברואו בעשרה מאמרות. ועל כך אמרו **בפרקי אבות** (פ"ה א): "ולמה נברא בעשרה מאמרות? לתן שכר טוב לצדיקים שמקיימין את העולם שנברא בעשרה מאמרות", על סיבה זו נראה שאפשר להוסיף טעם נוסף, שבמעשהו זה לברוא את העולם בעשרה מאמרות בא בורא עולם ללמדנו שהמתינות היא ההנהגה הנכונה, לפעול **ולעשות כל דבר ודבר בהדרגה**, שלב אחר שלב, בהתאם למדרגתו של האדם, ורק כך יוכל האדם להגיע לשלמותו. רעיון זה שיש לפעול לא בדליגה חד פעמית, אלא בעליה מתונה של צעד אחר צעד, אנו מוצאים בכמה מקומות בתורה, כמו חלום הסולם של יעקב אבינו, שהיה מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה, גם כאן אין המלאכים מתרוממים בדליגה אחת אלא עולים ויורדים בו, שלב אחר שלב, וכך על כל אדם להתעלות בחייו באמצעות סולם, הבנוי שלבים שלבים **שאין עולים לשלב הגבוה יותר קודם שעלו על השלב שתחתיו**.

בדרך זו מסביר **הנצי"ב** (בפירושו 'העמק דבר' על החומש) כמה חטאים של אישים בתורה שלא היו עבריינים, אלא אדרבא היו קדושי עליון, וכל חטאם היה ניסיונם לקפוץ למעלות שהיו למעלה ממדרגתם. כמו **הנזיר** שצריך כפרה על חטא שחטא על הנפש, ומסביר הנצי"ב **(במדבר ו יא)**: "שציער עצמו מן היין ובקש דבר **שגבוה** מערכו" וכוונתו: שנצטער מן היין כדי להשיג מעלת רוח הקודש ולהיות קדוש ה', ואמר הכתוב: שמי שציער את נפשו להשיג מעלה שאינו בר יכולת להשיגה נקרא חוטא על נפשו. וזה היה לפי **הנצי"ב** גם חטאם של **מאתים וחמישים** נשיאי העדה, שהיו "קראי מועד ואנשי שם", שהצטרפו למחלוקת קרח, ועליהם אמרה התורה: "החטאים האלה **בנפשותם**", שהם היו חסידי הדור והיו מוכנים למסור נפשם להשיג דבר שהוא למעלה מיכולת השגתם. וכך גם מסביר הנצי"ב **(ויקרא י א)** את חטא **נדב ואביהוא** שהקריבו אש זרה: "שנכנסו מאש התלהבות של אהבת ה' - ואמרה תורה שאעפ"י שאהבת ה' יקרה היא בעיני ה', אבל לא בזה הדרך אשר לא ציווה".

רעיון זה של התקדמות והתעלות בהדרגה אפשר להחיל אף על ספירת־העומר שהיא דומה לסולמו של יעקב, שהמספרים שבספירה דומים לשלבים שבסולם, שניהם מביעים את ההתקדמות בהדרגה, זה בתחום המרחב וזה בתחום הזמן. וכמו סולמו של יעקב המוצב ארצה וראשו מגיע השמימה, כך גם ספירת־העומר ראשיתה בחג הפסח, ביציאה מעבדות לחירות פיזית, ואחריתה בחג השבועות, יום מתן התורה הנותנת לישראל את חירות הרוח, כדרשת חז"ל: "אל תקרי חרות אלא חירות, שאין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתלמוד תורה". ספירת־העומר היא הסולם המגשר בין שני עולמות, בין העולם הארצי לעולם השמימי, ולכן ספירת־העומר מתחילה בהבאה קרבן העומר הבא מן השעורים שהוא מאכל בהמה, המסמל את הצד הארצי, ומסתיימת בחג השבועות, בו מביאים את קרבן שתי הלחם, הבא מן החטים שהם מאכל אדם, המסמל את הצד הרוחני. כך שספירת־העומר היא המסלול המוליך אותנו מהחול אל הקודש, מהארצי אל הרוחני, ואת הדרך הזו אנו צריכים לצעוד במתינות ובהדרגה, צעד אחר צעד כמו ספירה המתחילה מהאחד ומגיעה אל המספר השלם: "שבע שבתות תמימות תהינה. עד למחרת השבת השביעית תספרו חמישים יום". ■

אין קטיגור נעשה סניגור

/ הרה"ג גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א

בפרשתנו פרשת שמיני (ויקרא ט', ב') כתוב: ויאמר אל אהרן קח לך עגל בן בקר לחטאת.

פירש רש"י: "קח לך עגל - להודיע שמכפר לו הקב"ה על ידי עגל זה על מעשה העגל שעשה".

והקשו בספר מרפסין איגרי בפרשתנו, וז"ל: הלא במסכת ראש השנה (כ"ו, ע"א) שנינו: "מפני מה אין כהן גדול נכנס בבגדי זהב לפני ולפנים לעבוד עבודה? לפי שאין קטיגור נעשה סניגור". מטעם זה גם פסלה המשנה (שם) לתקוע בשופר העשוי מקרן של פרה, לפי ש"אין קטיגור נעשה סניגור". כיצד, אם כן, נצטווה אהרן לקחת עגל לחטאת כדי "להודיע שמכפר לו הקב"ה על ידי עגל זה על מעשה העגל שעשה", והלא אין לך "קטיגור נעשה סניגור" גדול מזה? והתירוצים:

א) האור החיים הקדוש תירץ, שחטאו של אהרון היה בזהב שכינס לתוך האש, אולם התוצאה שיצאה - העגל - לא היתה מחמתו, כפי שנאמר במדרש, ששני מכשפי ה"ערב רב" עשו זאת, או שהטילו את הטס שהיה כתוב בו "עלה שור", וכך יצא העגל.

משום כך אין העגל קטיגור לאהרון, אלא הזהב, ומשום כך אסור לו לבוא בבגדי זהב לקודש הקדשים, אך מותר לו להביא עגל.

לעומתו, בני ישראל חטאו בעגל עצמו בכך שעבדו לו, ומשום כך העגל הוא קטיגורם, ולכן נדרשו להביא שעיר עיזים ולא עגל, כפי שנאמר (ט', ג'): "ואל בני ישראל תדבר לאמר: קחו שעיר עזים לחטאת...".

ב) במרפסין איגרי שם, תירצו, עפ"י כלי חמדה בשם השפת אמת, שכאשר התשובה על החטא הינה תשובה מאהבה, ואף הזדונות נהפכים לזכויות, ניתן להביא את הקטיגור, שהרי הוא סניגור, משום שנהפך לזכות.

משום כך, אהרון בלבד יכול להביא עגל, שהרי תשובתו היתה מאהבה, ועגלו אינו קטיגור, אלא סניגור. אך פרה אדומה מובאת כדי לטהר את עם ישראל, ומאחר שמן הפסוקים לא משתמע שכולם שבו מאהבה על חטא העגל, הרי שהפרה עדיין מזכירה את החטא והיא הינה "קטיגור".

ג) עוד תירצו שם, שעיקר ההקפדה שלא ייעשה הקטיגור לסניגור נאמרה דווקא על עבודת הכהן הגדול בבית קדשי הקדשים, אך בקודש היה הכהן הגדול לבוש בבגדי זהב, ואין בכך קטרוג.

כמו כן בתקיעת שופר נאמר בגמרא (ר"ה שם) לדעת חכמים, שאין לתקוע בשופר של פרה, משום שתקיעת שופר, שהיא לזכרון לפני ה', דומה לעבודה לפני ולפנים, וגם עליה נאמר "אין קטיגור נעשה סניגור".

אולם כפרתו של אהרון נעשתה על גבי המזבח, ולא בקודש הקדשים, ואין לחשוש ל"אין קטיגור נעשה סניגור".

יש להוסיף את דבריו של ה"אור החיים" שמפרש שההבדל בין כפרת פנים לכפרת חוץ הוא, שכפרת פנים מלבינה את החטאים כשלג כפי שהיה ביום הכיפורים, ומשום כך אסור שיימצא אפילו רושם כלשהו מן העוון (הרב א. יונגרמן; הרב משה לנדאו. [עיין עוד בשפתי חכמים ריש פרשת שמיני אות ה' שתירץ כן. ע"ש]).

ד) בשפתי חכמים (ריש פרשת שמיני אות ה') תירץ, שאם אהרן היה מכפר על אחרים, שייך הטעם של "אין קטיגור נעשה סניגור", ולכן פרה אדומה לא נעשתה על ידי אהרן, אולם כאן שמכפר אהרן על עצמו, לא שייך הטעם של "אין קטיגור נעשה סניגור".

עוד תירצו במרפסין איגרי שם, שאילו הייתה מטרת הבאת העגל של אהרון כדי "לכפר" על מעשה העגל, אכן היה הקטיגור נעשה סניגור. אולם, רש"י מדייק בדבריו ואומר, שהיה זה ציווי מה' להביא עגל כדי להודיע שמכפר לאהרון על חטא העגל. כלומר - מטרתו של העגל אינה לרצות על החטא, אלא להודיע שנתרצה, ואין לך הודעה ברורה שנתרצה מכך שנצטווה להביא עגל, אף על פי שבעגל חטא. (הרב משה ברים).

ה) כמו כן תירצו שם, שכאשר מטרת הבאת הסניגור כדי לכפר על חטאים אחרים (ולא על החטא שחטא בו), על כך נאמר אין קטיגור נעשה סניגור, ומשום שהסניגור עצמו מזכיר חטא קודם, ואיך יכפר על חטא נוסף? ואולם כאשר מטרת הבאתו של הדבר היא לרצות על אותו חטא עצמו שבו חטא, ועל כך מתחננים ומבקשים מחילה, עדיף להביא את אותו המין שחטא בו, משום שיש להזכיר ולפרש את העוון. (הרב יאיר ידידיה פחה; הרב א. יונגרמן).

שו"ת קיץ
הרב שבתי יגל / הכולל הקהילתי רעננה

שאלת אפרים מרגלית / רעננה: במהלך שבתות הקיץ נהוג אצלנו בקהילה לקבל את השבת מוקדם על ידי תפילת קבלת שבת וערבית מוקדמת לאחר פלג המנחה, וזאת עקב הילדים הקטנים שלא יוכלו להישאר ערים לסעודת השבת אם נקבל את השבת בזמן הרגיל.

כמובן שאנו מקפידים על כל ההלכות הקשורות לעניין, כגון תפילת מנחה דווקא קודם פלג המנחה, וכן להזכיר לציבור בסוף התפילה לא לשכוח לקרוא קריאת שמע שוב לאחר צאת הכוכבים וכו'.

אמנם בשבתות האלו שבין פסח לעצרת שבהם מקיימים גם את מצוות ספירת העומר, אני בתור גבאי בית הכנסת - נבוך בדבר, שהנה ברור לי שעל אף שאני מודיע לציבור לא לשכוח לספור

ספירת העומר לאחר צאת הכוכבים (ביחד עם קריאת שמע) מכל מקום חלקים נרחבים מהציבור שוכח לעשות כן, ורבים מהם לא נזכרים גם למחרת במהלך היום לספור בלא ברכה, ונמצא שבגלל שקיבלו את השבת מוקדם שוב לא יוכלו לקיים את מצוות ספירת העומר, והדבר חוזר עצמו בכל שנה ושנה.

האמת היא שתמיד הסתפקתי בכל הכדאיות של המניין המוקדם בגלל שחלק מהציבור אינו זוכר לקרוא קריאת שמע שוב (כשם שאינו זוכר לספור ספירת העומר) אבל הראה לי תלמיד חכם אחד את דברי המשנה ברורה[א] שאף על פי כן טוב הדבר לקבל את השבת מוקדם, אבל ספירת העומר מה יהא עליה? ובפרט שמפסיד לא רק את הספירה של אותה שבת אלא את כל הספירות הבאות עד חג השבועות!

שאלתי היא: האם בגלל המצב הזה כדאי לבטל את המניין המוקדם בשבתות הללו? האם יש לרב פתרון אחר לכך?

תשובה: נראה לעניות דעתי להציע פתרון למצב שהשואל מתאר באופן שגם יהיה אפשר לקבל את השבת מוקדם וגם יהיה אפשר להמשיך לקיים את מצוות ספירת העומר בברכה אף במקרה של שכחה לספור לאחר צאת הכוכבים, אבל קודם לכן אתקן את דבריו של השואל בכך שכתב שאם שוכחים לספור יום אחד (גם למחרת) לא ניתן שוב להמשיך לקיים את מצוות ספירת העומר, וזה אינו, שהרי לרוב הראשונים אין חסרון של יום אחד מימי הספירה מעכב את קיום המצוות של ספירת העומר בשאר הימים, ורק לשיטת אחד מהראשונים הדבר מעכב[ב], ואנו חוששים לשיטתו רק לעניין הברכה של המצווה מאחר שברכות אינן מעכבות את המצווה ואילו ברכה לבטלה היא עוון חמור, ולכן פוסק השולחן ערוך[ג] שמי ששכח לספור יממה אחת ספירת העומר ימשיך לספור! ויקיים בכך מצוות ספירת העומר לרוב הראשונים, אלא שלא יברך בגלל חשש ברכה לבטלה.

אמנם אין להתעלם מכך שבדרך כלל מי ששוכח לספור יממה אחת שוב אינו מקפיד לספור כל כך בימים הבאים משום שהוא מרגיש כי ספירה ללא ברכה, אינה נחשבת, ואף שהרגשת טעות היא זו, מכל מקום כך היא ההרגשה אצל רבים.

ומעתה לפתרון: נראה לעניות דעתי להציע שאחרי סיום התפילה, הציבור יספור ספירת העומר על תנאי - כלומר שיתנו שאם יזכרו לספור שוב לאחר צאת הכוכבים אזי שספירה הנוכחית לא תחשב, ואם לא יזכרו לספור שוב לאחר צאת הכוכבים - אז הספירה כעת תעלה להם לשם מצווה. ספירה זו שהיא על תנאי יספרו ללא ברכה, ולכשיספרו שוב לאחר צאת הכוכבים יספרו עם ברכה. על ידי ספירת 'על תנאי' זו נראה שגם אם ישכחו לספור שוב לאחר צאת הכוכבים וכן למחרת במהלך היום, מכל מקום יוכלו להמשיך ולספור את ימי ספירת העומר עם ברכה.

וביתר ביאור: עצה זו מבוססת על פסק השולחן ערוך[ד] שאם אדם מתפלל עם הציבור מבעוד יום מונה עמהם בלא ברכה ואם יזכור בלילה יברך ויספור, והביאור הוא שמדובר באדם שמתפלל עם הציבור ערבית מוקדם (לאו דווקא בליל שבת) והציבור סופר מבעוד יום ואותו אדם חושש שמא לא יזכור לספור שוב לאחר צאת הכוכבים (או לאחר שקיעת החמה) אבל מאידך לא רוצה לספור כעת כי לדעת רוב הראשונים לא ניתן לקיים הזמן הזה שהוא עוד קודם השקיעה מצוות ספירת העומר שהרי היום הקודם עוד לא נשלם, ומשום כך העצה היא לספור על תנאי, שאם אכן יזכור לספור שוב לאחר צאת הכוכבים ספירה זו שהוא סופר כעת לא תחשב לו (ולכן יוכל לספור שוב בברכה) ואם חלילה לא יזכור לספור שוב אזי ספירה זו שהוא סופר כעת תעלה לו ותחשב לו למצווה לפי דעת מיעוט בראשונים[ה] שאכן ניתן לקיים מצוות ספירת העומר לאחר שהתפלל ערבית מוקדם על אף שהוא קודם שקיעת החמה, אבל יספור ללא ברכה כי סוף סוף לדעת רוב הראשונים אין ספירה זו יכולה להיחשב לו כמצווה.

והנה על אף שהמשנה ברורה[ו] לא ביאר כך את פסק השולחן ערוך, ולדעתו מדובר בציבור שמתפלל בזמן 'בין השמשות' אבל בציבור שמתפלל מבעוד יום אין שום שייכות לספור אז ספירת העומר, מכל מקום כמה וכמה מהאחרונים[ז] מפרשי השולחן ערוך פירשו את השולחן ערוך כפי שמוזכר לעיל שמדובר בציבור המתפלל מבעוד יום לפני שקיעת החמה, ולפי זה מאחר שהשולחן ערוך ייחס משקל וחשיבות לדעה זו (שאפשר לספור קודם בין השמשות) מסתבר שיהיה אפשר לצרף דעה זו ל'ספק ספיקא' להתיר לאדם שספר ספירה זו שהיא על תנאי קודם בין השמשות ושכח לספור לאחר צאת הכוכבים וכן ביום המחרת, להמשיך לספור בשאר הימים עם ברכה - ספק שמא הלכה כדעת רוב הראשונים שכל יום היא מצווה בפני עצמה, ואף אם נאמר שהלכה כדעת הבעל הלכות גדולות שצריך ספירה רצופה, מכל מקום שמא ספירה זו שספר קודם בין השמשות עולה לו, וממילא לא פגם ב'תמימות'[ח].

ונראה שאף שהמשנה ברורה כתב כמה פעמים שספירה בין השמשות לאו כלום היא[ט], מכל מקום שמא גם הוא יודה שיש לצרף זאת לספק ספיקא, מאחר שסוף סוף דעת רוב הראשונים היא שאין חסרון של יום אחד מעכב את הספירה בשאר הימים ועיקר ההלכה כמותם, ודי לנו בספק כל שהוא נוסף כדי להתיר להמשיך לספור עם ברכה, וכבר כתב המשנה ברורה ביחס לדעה זו (לספור קודם בין השמשות) שאין לדחותה לגמרי, ואם כן שפיר מצטרפת דעה זו לספק ספיקא בנידון דידן[י].

שוב ראיתי[יא] בשם ספר 'ודברת בם' שהגר"ד פיינשטיין זצ"ל העיד שאביו הגדול הגר"מ פיינשטיין זצ"ל נקט שדי בספק כל שהוא ואף קלוש מאוד להכריע לברך כשדילג יום אחד.

ולסיכום: במניין לקבלת שבת מוקדם בשבתות שבימי ספירת העומר, נראה לי להציע שהציבור יספור ספירת העומר על תנאי ללא ברכה, ואו אז אף אם יהיה אי מי מהציבור שישכח לספור ספירת העומר בזמנה (ולמחרת) מלבד מה שלפי שיטות מסוימות קיים את מצוות ספירת העומר של אותו יום כמו כן יוכל להמשיך לספור את שאר הימים עם ברכה וממילא לא יזלזל בהמשך הספירה (לפי מה שמרגישים בטעות שספירה ללא ברכה אינה ספירה כלל), וה' יצילנו משגיאות[יב].

א - שער הציון בסימן רנ"ו ס"ק ה' עיין שם.
ב - ה"ה דעת הבה"ג מובא בתוס' מנחות דף ס"ו עמוד א'.
ג - סימן תפ"ט סעיף ח'.
ד - סימן תפ"ט סעיף ג'.
ה - בתוס' במנחות שם מוזכרת סברא זו שאפשר לספור ביום סמוך לחשכה.
ו - שם ס"ק ט"ז בשם הט"ז והגר"א ובשער הציון ס"ק כ"א בשם הפמ"ג שגם המג"א דעתו כך.
ז - עיין ביאור הלכה שם ד"ה 'מבעוד יום' שכותב שכך דעת הלבוש, אליהו רבא, חק יעקב ועוד.
ח - על דרך פסק השו"ע בשם תה"ד בסימן תפ"ט סעיף ח' ומ"ב ס"ק ל"ח.
ט - כן מוכח ממה שפסק בסימן תפ"ט ס"ק י"ג ועיין שער הציון סימן תפ"ט ס"ק י"ז ועיין עוד ביאור הלכה ד"ה 'מבעוד יום' שכתב 'ספירה קמייתא לאו כלום הוא מעיקר דינא'.
י - ועיין שם בשער הציון שכתב שאין לדחות דברו של האליהו רבא לגמרי.
יא - בשיעורי הגר"א וייס שליט"א פרשת אמור תשע"ב.
יב - ויש מקום לחשוש שמכיוון שבכה"ג הציבור לא כ"כ ישתדל לזכור לספור ספירה בזמנה משא"כ אם לא יספרו כלל לאחר התפילה, אך מ"מ מאחר שאין זה נוגע רק לספירה של אותה שבת אלא לספירות של המשך הימים (שכאמור אם אומרים לאדם לספור בלא ברכה מבחינתו זה לא נחשב וממילא מזלזל בכלל בספירה) נראה שהכדאיות עדיפה על חשש ההפסד. ועיין פס"ת הערה 99 שאכן אנשים מרגישים שספירה ללא ברכה לא נחשבת, ועיין שו"ע הרב שכתב שנכון שכבר מפלג המנחה לא יענה לשואל כמה יהיה לעומר היום, וראיה להנ"ל אמנם כותב שם מפורש שלא נוהגים לספור בקבלת שבת מוקדם.

סיפור לשבת

מיהו החתן האלמוני?

(שלא נהגו כבוד זה בזה)

/ הרה"ג רבי שמואל ברוך גנוט שליט"א

ישי שלף מתיבת הדואר הזמנה לחתונה. על מעטפת ההזמנה נרשם שמו, אך שם החתן ושם הכלה ושמות המחותנים היו זרים לו לחלוטין. הוא לא הכיר אותם כלל. ואז הבחין שהחתן הוסיף מספר שורות בתחתית ההזמנה. "לרבי ישי היקר לי מאד! אשמח ביותר בהשתתפותכם בחתונתי ולעונג יהיה לי אם אכן תכבדוני בבואכם. יענקי".

ישי הביט שוב בשמו של החתן. "מי זה היענקי הזה?" תהה לעצמו וניסה לשחזר את כל החברותות, חברי החדר, חברי השולחן, החברי ב"ועד" והחברים בפוניבז'. יענקי דנן לא הופיע ברשימה המאד־ארוכה של מכריו. לא, לא היה בחור כזה ב"ועדים" שלו בישיבה. אך הסקרנות גברה עליו, ור' ישי הופיע בחתונה, בכדי לפתור לעצמו את התעלומה ולדעת מיהו החתן האלמוני, שטרח וכתב לו מספר שורות לבביות ומאד מאד רוצה שיבוא להשתתף בשמחת נישואיו.

ישי נכנס לאולם השמחות ותר בעיניו אחר החתן, שהוקף במעגלי בחורים רוקדים ושמחים. הוא הביט בחתן פעם ופעמיים, ולא, הוא לא הכיר אותו. הוא היה בטוח במאת האחוזים שמישהו התבלבל כאן בינו לבין ישי אחר, אך אז החתן בכבודו ובעצמו שם לב אליו. הוא ניתר מתוך מעגלי הרוקדים, שרקדו סביבו בחום ובאהבה, ואץ רץ אל ישי. החתן המאושר לחץ את ידיו בחמימות גדולה וחיבקו בהתרגשות. ישי ההמום אמר "מזל טוב מזל טוב", אך החתן חייך בשעשוע ואמר:

"ישי! אתה לא זוכר אותי. נכון?!"...

ישי גמגם. "האמת? לא כל כך"...

החתן חייך חיוך גדול, משך בעדינות את ישי בחליפתו והשניים התיישבו בכסאות סמוכים. "לפני 7 שנים הגעתי לישיבה מישוב מרוחק בצפון, רחוק מטבריה ועפולה. לא הכרתי אף אחד. בתחילה אף אחד לא הכיר אותי, אף אחד לא שוחח איתי ולא היו לי בכלל חברותות. כבר גמלה בליבי ההחלטה לקום ולעזוב את הישיבה. התכוונתי להתפלל מנחה, תפילת מנחה אחרונה בישיבה. לארוז את חפצי לאחר התפילה ולהיעלם מהאופק, אל הלא נודע. ואז אתה עמדת לידי בתפילה, סידרת לי את הצווארון של החליפה, שלא עמד במקומו, וחייכת אלי חיוך גדול, חיוך חצי מתנצל, על כך שסדרת לי את הצווארון בלי רשות... זה חימם לי את הלב. הנה, מישהו בכל זאת שם לב שאני לא אויר, שאני בן אדם. אז נשארתי בישיבה, ומאז הכל היסטוריה. בהמשך התאקלמתי, היו לי חברותות מצוינות וחברים מעולים. למדתי טוב ברוך ה' וכעת אני מתחתן כבן תורה, אפשר לומר־ גם בזכותך"...

את הסיפור המופלא הזה, שאכן התרחש במציאות, שמעתי לפני כ־20 שנה מהמשגיח של ישיבת דרכי משה בבני ברק, הגר"מ לנג שליט"א, שהכיר בעצמו את ישי, בעל המעשה.

****

בימי ספירת העומר התש"ל נערך הספד ב'כולל חזון איש' על ראש ישיבת נובהרדוק, הגר"א יפה'ן זצ"ל, ומרן רבנו "הסטייפלר" זצוק"ל [אביו של מרן הרב חיים קנייבסקי שליט"א] השתתף בהספד, כתלמידו של רבי אברהם יפה'ן עוד מתקופת נובהרדוק. ה"קהילות יעקב" שהה בהיכל זמן ממושך, ולפני שהמגיד הירושלמי הנודע, הגה"צ רבי שלום שבדרון, החל לדבר, קם מרן הסטייפלר ויצא מה"כולל", ויחד איתו קמו עוד אנשים שליווהו החוצה.

הסטייפלר הזדעזע שיחד איתו יצאו עוד יהודים והוא מיהר לשלוח מיד מכתב סליחה נרגש לרבי שלום שבדרון. "אבקש מחילה מכבוד תורתו ויש לי מזה צער. לא באתי לשמוע את ההספדים, כי הרי איני שומע אף מילה אחת, כידוע לכולם, ורק באתי לחלוק כבוד לנפטר ז"ל, כי למדתי בישיבתו כמה שנים, ואולם לא הרגשתי טוב וישבתי שם אולי כשעה וחצי בקושי, וכשהגיע תורו של פאר מעלתו שליט"א לדרוש, חשבתי שמכיוון שמעלת כבוד תורתו ידוע כדרשן מפואר, יכול הוא להמשיך בדרשתו עוד שעה ויותר, וזה היה קשה לי הרבה, ולא שיערתי שיהיה בזה פגיעה בכבודו של מעלת כבודו, מאחר שהכל יודעים שאינני שומע כלל. ואולם כשהתחלתי לצאת, נמשכו אחרי עוד כמניין אנשים ואולי יותר, וכמדומה שרובם לא חזרו שוב לבית המדרש, ונמצא שעל ידי היתה פגיעה בכבוד מעלתו. ואילו הייתי יודע שעל ידי יציאתי ימשכו עוד אנשים, כמדומני שבוודאי לא הייתי יוצא, ואבקש מאד מכבוד פאר מעלתו שיאמר בפיו שמוחל לי"...

****

בשכונת שערי חסד בירושלים התאלמן אחד מתלמידי החכמים מרעייתו. כעבור תקופה החלו שדכניות השכונה לנסות ולתור לו אחר כלה מתאימה לו כזיווג שני. בשכונה התגוררה אלמנה פטפטנית, כזאת שפיה אינו חסום ולו לרגע אחד, עד שנדמה היה שהיא מפטפטת אף מתוך שינה...

והנה זה פלא, כאשר שדכנית אחת הרהיבה עוז והציעה את האלמנה הטרחנית לאלמן הצדיק, הסכים להצעה מיד.

ילדיו ההמומים ניסו להבין מדוע, מדוע מחפש הוא לעצמו

המשך בעמוד הבא...

צרות בדמות אשה זו ואביהם הסביר להם: "לפני תריסר שנים באה אותה אשה לביתנו, כדי לשוחח עם אמכם, עליה השלום. האשה פיטפטה בקול רעש גדול, ואני, שכבר לא הייתי מסוגל לשמוע אותה, ביקשתי שתנמיך מעט את הקול, כדי שאוכל ללמוד תורה כראוי. דיברתי איתה בתקיפות יתר והאשה נעלבה מאד. מיד ביקשתי ממנה סליחה, אך היא סירבה לסלוח. ניסיתי לבקש את סליחתה שוב ושוב, אך האשה לא מסכימה לסלוח לי, על החטא הנורא של העלבתה. כעת חושבני שאם אשאנה לאשה, בוודאי היא תסלח לי על אותו מקרה עגום"...

סיפור זה סיפר הגר"ש שבדרון זצ"ל, שהתגורר בעצמו ב"שערי חסד" והכיר את הנפשות הפועלות שבסיפור. אי אפשר להאמין כמעט, שבן תמותה מסוגל לחיות עם אשה טרחנית, רק בכדי שיזכה לסליחתה על שפגע בה לפני 12 שנים.

התחושה הזאת, שהכאב של השני הוא איסור גמור מהתורה, ליווה את גדולי ישראל התורניים לאורך כל הדורות, וכעת, בימים בהם אנו אבלים על פטירתם של 24,000 תלמידי רבי עקיבא, על כך שלא נהגו כבוד איש ברעהו, לפי דרגתם ורום מעלתם, כדאי לנו לקרוא על הזהירות של גדולנו ומאורנו בכבודם של האחרים. מעשים קטנים מאנשים גדולים יסייעו לנו בוודאי לראות את השני ולהרגיש אותו. לדעת שאם חלילה לא מספיק כיבדנו, לא מספיק אהבנו בפועל, במחשבה ובמעשה, כל יהודי, תמיד עוד אפשר לתקן. ■

שביבים / שאול שיף

אכילה בעלייה

/ הרב תומר אנגלסמן

התורה מסבירה שהסיבה לאיסור אכילת החיות הטמאות היא, כי עלינו מארץ מצריים: "ולא תטמאו את נפשותיכם בכל השרץ... כי אני ה' המעלה אתכם מארץ מצריים". במילה עלייה יש רמז לארץ ישראל כפי שכתוב בגמרא (קידושין סט:) שארץ ישראל גבוהה מכל הארצות!

לפיכך התורה מדגישה שמעשה האכילה בארץ ישראל הוא במדרגה גבוהה יותר ממעשה האכילה שבחוץ לארץ.

מפורסמים דברי הפוסקים: ר' יואל סירקיש מחבר הבית חדש על שולחן ערוך ו"החתם סופר" בחידושיו למסכת חולין, שכתבו שקדושת הארץ מולידה קדושה בנפש האוכלת פירותיה והקדושה מגיעה עד כדי כך, שכל מאכל שנאכל בארץ ישראל יש בו קדושה כמו בסעודת שבת.

אולם למאכלות אסורים השפעה מאד שלילית על אוכלם, כפי שכתב הרמח"ל בספרו "מסילת ישרים": "המאכלות האסורים מכניסים טומאה ממש בלבו ובנפשו של אדם עד שקדושתו של המקום ברוך הוא מסתלקת ומתרחקת ממנו".

שמות חיות ובהמות לבני אדם

החיד"א ז"ל בספרו 'שם הגדולים' (מערכת גדולים, מערכת ו' אות ג') כתב אצל השם רבי וואלף [שועל בעברית] שפירא ז"ל [אביו של בעל אליה רבה ז"ל]: "ובאיטליא קצת נוהגים לשום לבניהם שם של חיה, כי אומרים שקיבלו, כי בזה יינצל מחולאים, ולכן קראו בשמותם צבי או איל או אריה וכיוצא".

ובספר זכר דוד [חיברו הגאון רבי דוד זכות זצ"ל, אבדק"ק מודינא שבאיטליא. חיבר עוד ספר "למודי ה'" על חינוך לאמונה ולמוסר.] כתב, כי מי שבניו מתים בחייו רח"ל, יקרא את בניו בשם איזו חיה כגון צבי וכדומה, ויתקיימו לו בניו, והוא בדוק ומנוסה.

ובעניין קריאת שמות על שם בהמות, כתב הגאון רבי חיים קנייבסקי שליט"א בספרו 'שמות בארץ': "קריאת שם על שם בהמות, אפילו בהמות טהורות, אין קורין, כי על שם החיות שנהגו - נהגו ואין להוסיף.

מלכות אדום נמשלה לחזיר

דבר נפלא ומחודש כתב רבנו בחיי בשם מדרש תנחומא, שהטעם שנמשלה מלכות אדום לחזיר, הוא מפני שעתידה 'להחזיר' עטרה ליושנה, על ידי שיבנו את בית המקדש השלישי. ומדברי רבנו בחיי בשם המדרש נמצאנו למדים, שבית המקדש השלישי לא יבנה בידי שמים כי אם בידי אדם, על ידי מלכות אדום.

אמנם במדרש ויקרא רבה [פ"ט ו'] מבואר שבית המקדש השלישי יבנה על ידי מלך המשיח. וזה לשון המדרש: 'מלך המשיח שנתון בצפון, יבוא ויבנה בית המקדש הנתון בדרום'. וכן כתב בתרגום יונתן על הפסוק בישעיה [נג, ה]: 'והוא יבני בית מקדשא', והיינו מלך המשיח. וכן דעת הרמב"ם ז"ל בהלכות מלכים [פרק יא, ה"א] וזה לשונו: 'ראוי ללמד כל הנשים אומנות המחט והטויה ואריגה, אם נזכה לבניין הבית, שידעו לעשות הראוי להן, וכן עשו במצרים הנשים חכמות לב הרואות הנולדות הרגילו עצמן ללמוד אומנות. וכן האנשים קודם שהגיעו לגבורה למלאכת כבידה חומר ולבנים, הרגילו עצמם ללמוד אומנות אם יזכו לגאולה יהא בידם לעשות'.

ולעומת כל אלה השיטות שבית המקדש השלישי יבנה בידי אדם, מצאנו דעה אחרת בדברי חז"ל, שהקב"ה בכבודו ובעצמו יבנה את בית המקדש, וכמו שכתוב [שמות טו, יז] 'מקדש ה' כוננו ידיך', ונאמר [בתהלים] 'כי בנה ה' ציון נראה בכבודו'. וירד הבית בנוי ומשוכלל מן השמים בעת שיעלה הרצון מאת הבורא.

היוצא מכל הנ"ל, שיש ארבע שיטות כיצד יבנה בית המקדש השלישי: א) על ידי מלכות אדום. ב) על ידי בני ישראל. ג) על ידי משיח צדקנו. ד) על ידי הקב"ה. ויהי רצון שיראנו בבנינו וישמחנו בתיקונו בב"א.

בנוי כבר על הר הבית

דבר נפלא מאד כתב הגאון רבי שלמה קלוגער זצ"ל בספרו 'חכמת התורה' [פרשת יתרו על הפסוק 'לא יוכל העם לעלות וגו'], שנתגלה לו בחלומו, וזה לשונו: 'הגידו לי בחלומי כי באמת בית המקדש העתיד להיות כבר נבנה וכבר הוא למטה, כי מי מעכב על ידו יתברך, והוא כבר על הר הבית, רק שכולו הוא גנוז וטמון. וראיה לזה ממה שעוד בימי הש"ס [בבא בתרא דף עה, עמוד א'] ראו מלאכי השרת מנסרין נסרים לחומת ירושלים, ואם ראה הוא יתברך שהגלות יאריך כל כך, מה הוא המהירות שראו אז בצרכי בנינו, ועל כרחך כבר נבנה רק שאינו נראה'.

בסוד שיח

כשם שפרצופיהם שונים
כך דעותיהם שונות

נשמח לקבל תגובות והערות מהקוראים
בדואייל: besod@013net.net

עיצוב ועריכה גרפית:
גיל ויין עיצוב גרפי
אימייל. gilwein26@012.net.il